

სამომხმარებლო ხელშეკრულებებში სტანდარტული პირობების შეფასების
კრიტერიუმები და მომხმარებლის საზიანოდ წარმოშობილი
გაუმართლებელი დისბალანსის სირთულეები

ქეთი გლუნჩაძე

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის კერძო
(ბიზნეს) სამართლის ფაკულტეტზე სამართლის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის
მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად*

კერძო (ბიზნეს) სამართალი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ზურაბ გველესიანი, ასოცირებული პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2026

განაცხადი

„როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

ქეთი გლუნჩაძე

18.06.2026“

აბსტრაქტი

მოცემული სამაგისტრო ნაშრომი ეძღვნება სამომხმარებლო ხელშეკრულებებში სტანდარტული პირობების სამართლიანობის შეფასების კრიტერიუმებისა და მომხმარებლის საზიანოდ წარმოშობილი გაუმართლებელი დისბალანსის სამართლებრივი შედეგების კვლევას. თანამედროვე ეკონომიკურ ურთიერთობებში სტანდარტული პირობები სახელშეკრულებო რეგულირების დომინანტურ ფორმად ჩამოყალიბდა, რამაც, ერთი მხრივ, გაამარტივა კომერციული ბრუნვა და შეამცირა ტრანსაქციული ხარჯები, ხოლო, მეორე მხრივ, გააძლიერა მხარეთა შორის არსებული ეკონომიკური და ინფორმაციული ასიმეტრია.

ნაშრომი ეფუძნება თეზისს, რომ სტანდარტული პირობების კონტროლი არ წარმოადგენს სახელშეკრულებო თავისუფლების გაუმართლებელ შეზღუდვას. პირიქით, იგი მომხმარებლის მატერიალური ავტონომიის დაცვისა და სახელშეკრულებო სამართლიანობის უზრუნველყოფის აუცილებელი მექანიზმია. კვლევის ფარგლებში გაანალიზებულია სამომხმარებლო ურთიერთობებში არსებული სტრუქტურული ასიმეტრია, „Take it or leave it“ მოდელი, ინფორმაციული დისბალანსი და მომხმარებლის რეალური გავლენის არარსებობა ხელშეკრულების შინაარსზე.

განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა უსამართლო სტანდარტული პირობების შეფასების ძირითად კრიტერიუმებს - კეთილსინდისიერების პრინციპსა და მომხმარებლის საზიანოდ წარმოშობილ გაუმართლებელ დისბალანსს. ნაშრომში განხილულია, თუ როგორ ხდება აღნიშნული აბსტრაქტული კრიტერიუმების პრაქტიკული კონკრეტიზაცია როგორც ქართულ, ისე ევროპულ სამართალში.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ ქართული მოდელი მნიშვნელოვანწილად შეესაბამება ევროპულ სტანდარტებს, თუმცა პრაქტიკაში კვლავ არსებობს ისეთი გამოწვევები, როგორიცაა კეთილსინდისიერებისა და გაუმართლებელი დისბალანსის შეფასების კრიტერიუმების აბსტრაქტულობა, მომხმარებლის დაბალი

ინფორმირებულობა და სტანდარტული პირობების ეფექტიანი კონტროლის პრაქტიკული სირთულეები.

საკვანძო სიტყვები: სამომხმარებლო ხელშეკრულება, სტანდარტული პირობები, სტრუქტურული ასიმეტრია, უსამართლო პირობები, სუსტი მხარე, გამჭვირვალობის სტანდარტი, ევროპული ჰარმონიზაცია.

Abstract

This master's thesis examines the criteria for assessing the fairness of standard contract terms in consumer contracts and the legal consequences of unjustified imbalance arising to the detriment of consumers. In modern economic relations, standard terms have become the dominant form of contractual regulation, which, on the one hand, has simplified commercial transactions and reduced transaction costs, while, on the other hand, has intensified the economic and informational asymmetry existing between the parties.

The thesis is based on the argument that the control of standard terms does not constitute an unjustified restriction of freedom of contract. On the contrary, it represents an essential mechanism for protecting consumers' material autonomy and ensuring contractual fairness. The research analyzes the structural asymmetry existing in consumer relations, the „Take it or leave it“ model, informational imbalance and the lack of consumers' real influence over the content of contracts.

Particular attention is devoted to the main criteria for assessing unfair standard terms - the principle of good faith and the unjustified imbalance arising to the detriment of the consumer. The thesis discusses how these abstract criteria are concretized in practice within both Georgian and European legal systems.

The research demonstrates that the Georgian model largely complies with European standards, however, several challenges still remain in practice, including the abstract nature of the criteria

of good faith and unjustified imbalance, consumers' low level of awareness, and the practical difficulties associated with the effective control of standard terms.

Keywords: consumer contract, standard terms, structural asymmetry, unfair terms, weaker party, transparency standard, European harmonization.